

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

ФИНАЛЕН ДОКЛАД

ОТ ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА РАЙОНЕН СЪД – ШУМЕН И ОКРЪЖЕН
СЪД - ШУМЕН

ЗА ПЕРИОДА: 07 ЮНИ- 30 НОЕМВРИ 2018 Г.

ПО ПРОЕКТ: „ПРОЗРАЧЕН, ДОСТЪПЕН И НЕЗАВИСИМ СЪД С ВИСОКО
ОБЩЕСТВЕНО ДОВЕРИЕ”

1. МЕРКИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ПО РАЗДЕЛИ

Обект на наблюдение в посоченият шестмесечен период (07.06.-30.11.2018г.) бяха Окръжен съд - Шумен и Районен съд - Шумен. Настоящият втори (финален) доклад е своеобразно продължение на първият (междинен) доклад от гражданското наблюдение, като поместените данни са за времето от 01.09.-30.11.2018г., а експертният анализ акцентира на развитието на двете съдилища в изпълнение на мерките и препоръките от първия доклад. Този доклад съдържа обобщаване и интерпретиране на данните от различните наблюдатели през призмата на експертния анализ и оценка. Целта на доклада е подпомагането на въвеждането на мерки от страна на административните ръководители на двете съдилища за подобряване публичния образ и общественото доверие на съда пред местната общност и обществото като цяло и оценка на постигнатото в тази посока. Непосредственото наблюдение е основано на система от мерки набелязани в рамките на целенасочено, обособено изследване, осъществено в рамките на проекта. Те обхващат три направления: „Прозрачност и отчетност“, „Независимост и антикорупция“, „Достъп до правосъдие на уязвими групи“. В рамките на всяко от направленията е разработен комплекс от мерки, които имат, както самостоятелно значение, така и очакван синергичен ефект. Работата по тях способства за усъвършенстване на дейността на двете съдилища, насочена към подобряването на публичния им образ, което е предпоставка и за постигането на целите по проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие”.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мерките и параметрите в наблюдавания период са както следва:

ПРОЗРАЧНОСТ И ОТЧЕНОСТ:

Мярка:

1. Разработени учебни материали и преподадени уроци от магистрати в часове по гражданско образование в училищата в област Шумен:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 1.1. Проведени уроци с ученици от магистрати;
- 1.2. Видимост на проведените обучения по т.1.1.;

Мярка:

2. Организиране и участие в срещи с кметове на малките населени места, с цел разясняване спецификата на работа на Съда и подобряване на взаимодействието:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 2.1. Организирани срещи в малките населени места;
- 2.2. Видимост на проведените срещи по т.2.1.;

Мярка

3. Включване на РС Шумен и ОС Шумен към единен портал за електронно правосъдие на ВСС:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 3.1. Линк към сайта на ВСС от страниците на РС Шумен и ОС Шумен;

Мярка:

4. Случайното разпределение на делата да се вижда на сайтовете на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 4.1. Информация за случайното разпределение на делата на сайтовете на РС Шумен и ОС Шумен;

Мярка:

5. Симулиране на съдебен процес с участие на ученици в рамките на съдилищата и/или симулации в самите училища:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 5.1. Симулиране на съдебен процес в рамките на съдилищата с участие на ученици над 18 год.;
- 5.2. Симулиране на съдебен процес в рамките на училищата с участие на ученици под 18 год.;

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

5.3. Организираны посещения на съдебни заседания от ученици над 18 год.;

Мярка:

6. Годишните отчети на съдилищата да бъдат представени на разбираем и достъпен език пред обществеността:

Параметрите, предмет на наблюдение:

6.1. Ефективност на представянето на годишните отчети на РС Шумен и ОС Шумен;

Мярка:

7. Поредица от журналистически материали в национални, регионални и местни медии, описващи работното ежедневие и житейските ценности на отделни магистрати от двете съдилища:

Параметрите, предмет на наблюдение:

7.1. Публикации (очерци, интервюта) в различни медии;

Мярка:

8. Създаване на Фейсбук страници на двете съдилища:

Параметрите, предмет на наблюдение:

8.1. Създаване на Фейсбук страници на РС Шумен и ОС Шумен;

АНТИКОРУПЦИЯ И НЕЗАВИСИМОСТ:

Мярка:

9. Оповестяване на етичните кодекси на сайтовете на съдилищата и информиране за начина, по който работят:

Параметрите, предмет на наблюдение:

9.1. Публикуван на сайта на Съда етичен кодекс/информация за етичните правила на магистратите/служителите на Съда;

9.2. Видимост на публикуваната информация по т.9.1;

9.3. Разбираемост на публикуваната информация по т.9.1;

9.4. Има ли версия на публикуваната информация по т.9.1 за хора със зрителни увреждания?;

9.5. Потребители, прегледали публикуваната информация по т.9.1;

9.6. Има ли производства за нарушаване на етичните кодекси (получена от адм. ръководител);

9.7. Обществено достъпна ли е информацията за производствата по т.9.6 (посочени на сайта на съответния съд);

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка:

10. Публикуване на сайтовете на Районен съд - Шумен и Окръжен съд - Шумен на дисциплинарните производства и решенията по тях от страна на ВСС и оповестяването им:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 10.1. Създадена свързаност със сайта на ВСС;
- 10.2. Видимост на информацията;
- 10.3. Разбираемост на публикуваната информация по т.10.1;
- 10.4. Има ли версия на публикуваната информация по т.10.1 за хора със зрителни увреждания?;
- 10.5. Потребители, прегледали публикуваната информация по т.10.1.;

Мярка:

11. Създаване на електронна форма за подаване на сигнали за корупция и конфликт на интереси на интернет-страниците на Районен съд - Шумен и Окръжен съд - Шумен:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 11.1. Създадена ли е такава форма на сайта;
- 11.2. Видимост на публикуваната информация по т.11.1;
- 11.3. Отговаря ли се на подадените сигнали;
- 11.4. Съдържателен ли е отговорът;
- 11.5. Какво е времето за реакция по определен сигнал;

Мярка:

12. Разясняване на правилата и процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства, които да са публикувани на електронните страници на съдилищата:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 12.1. Публикуване на разяснение на правилата и процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства, които да са поместени на електронните страници на съдилищата;
- 12.2. Видимост на публикуваната информация по т.12.1;
- 12.3. Разбираемост на публикуваната информация по т.12.1;
- 12.4. Има ли версия на публикуваната информация по т.12.1 за хора със зрителни увреждания?;
- 12.5. Потребители, прегледали публикуваната информация по т.12.1.;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка:

13. Създаване на публичен регистър на отводите по делата с мотивите за тях, който да бъде видим през интернет - страниците на съдилищата:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 13.1. Публикуван на сайта на съда линк към регистъра на отводите, оповестен в сайта на ВСС;
- 13.2. Публикуван друг вид информация за отводите на съдии от съда - в това число и прессъобщения;
- 13.3. Създаден регистър за отводите на съдии от РС/ОС, публикуван на сайта на съда;
- 13.4. Периодична информация, под формата на прессъобщения;

Мярка:

14. Представяне на информацията за интереси и имущество на интернет - страниците на съдилищата:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 14.1. Линк към сайта на ВСС за публикуваните декларации на магистрати от РС Шумен /ОС Шумен;
- 14.2. Друг вид информация за интереси и имущество на интернет - страниците на съдилищата – в това число и прессъобщения;

Мярка:

15. Общо обучение на съдии и прокурори с цел уеднаквяване на съдебната практика:

Параметрите, предмет на наблюдение:

- 15.1. Обучения само на съдии;
- 15.2. Съвместни обучения на съдии с прокурори /други юристи;

ДОСТЪП ДО ПРАВОСЪДИЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ¹:

Мярка:

16. Разпространение на информация за достъпа до правосъдие на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.):

Параметрите, предмет на наблюдение:

¹Разбира се достъп на лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица; безработни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

16.1. Наличие на процедура за достъп на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.);

16.2. Адаптиране на информацията за достъп към различни уязвими групи;

16.3. Видимост на информацията за достъп на уязвими групи на сайта на Съда;

16.4. Разпространение на информацията за достъп до правосъдие на уязвими групи;

Мярка:

17. Достъпът до правна помощ по ЗПП:

Параметрите, предмет на наблюдение:

17.1. Разбираема ли е информацията;

17.2. Наличие на информация на сайта на Съда;

17.3. Оповестяване на информацията за достъп до правна помощ, във връзка с наблюдавано дело;

Мярка:

18. Адаптиране на сайта на Съда за ползване от лица със зрителни затруднения:

Параметрите, предмет на наблюдение:

18.1. Версия на сайта за хора със зрителни затруднения;

18.2. Разпространение на информация;

Мярка:

19. Дела с участието на уязвими групи граждани:

Параметрите, предмет на наблюдение:

19.1. Дела с участието на хора с увреждания;

19.2. Дела с участието на лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП.

2. Статистическа информация

2.1 Данни за наблюдавани процеси, лица, отношения и др.

Използваните методите за събиране на информация са количествени и качествени.

- Попълването на картите за гражданското наблюдение позволява да се събере и опише информация за количествени характеристики (като: брой участвали

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

ученици/граждани; брой публикации на сайта на съответния съд; брой проведени обучения и др.), както и за качествени характеристики, които са описани от гражданските наблюдатели (по какъв начин Съдът взема обратна връзка и оценява работещите и неработещите методи за разпространение на информацията; на видимо място ли е разположена информацията; на достъпен и разбираем език ли е написана и др.).

- Наблюдение на място, чрез присъствие в съда и в съдебна зала на гражданските наблюдатели, и на мястото на провеждане на събитие. Проверява се: практическо функциониране на процедури и технически системи.
- Срещи с представители на двете съдилища, на които във формата на интервю се набира и уточнява информация по приложението на посочените 19 мерки.

2.2 Брой наблюдатели, часове, фокус на анализа

В рамките на тримесечния период (01.09.2018 - 30.11.2018г) наблюдателите попълниха карти за наблюдение с отбелязани количествени и качествени параметри и ги представиха за анализ на експертите. Проведени бяха и разговори между участниците в проекта с цел обсъждане на впечатленията от наблюдението и разясняване на данни и аналитичен материал.

Гражданското наблюдение е извършено на терен от 8 наблюдатели, разпределени по трите генерални направления на изследването. Това позволява фокусиране върху различни аспекти от работата на съдилищата, съобразено с отделните мерки и критериите за събиране на информация за напредъка и предоставянето на обхватна и достатъчно задълбочена информация на експертите по проекта.

Наблюдателите работеха в три групи както следва:

- Група за мерките по „ПРОЗРАЧНОСТ И ПОЧТЕНОСТ” – трима души
- Група за мерките по „АНТИКОРУПЦИЯ И НЕЗАВИСИМОСТ” – трима души
- Група за мерките по „ДОСТЪП ДО ПРАВОСЪДИЕ” – двама души

Всяка от групите работеше по общ план за наблюдение, който включва:

- а) ежедневни справки за промените по сайтовете на двете съдилища;
- б) наблюдение за публикации в местните медии по въпроси свързани с работата на съда;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

в) провеждане на срещи с магистрати и съдебна администрация с цел проучване на документация и разясняване на определени факти по мерките.

В рамките на наблюдението се проведеха срещи на екипите граждански наблюдатели с представители на партньорите от РС и ОС Шумен за събиране на данни за напредъка по прилаганите мерки.

Извършиха се и посещения в съда за непосредствено запознаване на гражданските наблюдатели как функционират на практика мерките, определените като изпълнени.

В обхвата на наблюдението бе:

- Довършване на започналите с проекта мерки и тяхното адаптиране и надграждане през периода на наблюдението;
- Отчитане на ефектите от вече предприетите мерки в рамките на проекта;
- Наблюдение на започнати действия по нови мерки, препоръчани в първия тримесечен аналитичен доклад, свързан с оценка на съдилищата;
- Отчитане на готовността на ръководствата на съдилищата и съдийските екипи по проекта да партнират на наблюдателите за по-добра публичност, отчетност и доверие към съда.

3. Предмет, процедура и инструментариум на наблюдението:

3.1 Предмет:

- интернет-страници на съдилищата;
- публикации, предавания във местни и национални медии;
- провеждане на съдебни заседания;
- начин на функциониране на съда чрез включено наблюдение;
- административна информация и др;
- срещи с представители на партниращите институции;

3.2 Процедура и инструментариум:

- карти за гражданско наблюдение, разработени съобразно спецификите на трите направления за наблюдение;
- ефективно наблюдение от страна на граждански наблюдатели с присъствие в съдебна зала;
- извличане на информация от сайтовете на Районен съд - Шумен/Окръжен съд - Шумен, ВСС и Инспектората към ВСС, Фейсбук;

- извличане на информация от анализ на публикации в медиите, прес-конференции и др.

4. Общи констатации, тенденции и сравнения

Както и в периода на междинния тримесечен доклад, запазено е доброто партниране от страна на административните ръководства на двете съдилища. То е ключово в процеса на предоставяне на информация и обсъждане на постигнатото и възможностите за напредък по мерките.

Развитието на работата по мерките в наблюдавания период може да се резюмира в следните насоки:

- Макар и в този период да са въведени различни мерки в ОС и РС Шумен **степената на напредък може да се определи като приблизително еднаква, ако се базира на количествените критерии.**
- Ключова констатация в областта на „ПУБЛИЧНОСТ и ПРОЗРАЧНОСТ” е свързана с **преодоляване на разбирането за ограничаване на магистратите в чисто професионалната им роля и достигането до разбирането за необходимостта от публичен и човешки образ на българския съдия пред общността.** Това е качествена промяна, която е добра основа за повишаване на доверието към двете съдилища, както и на усещането за справедливост у гражданите;
- Отново в областта „ПУБЛИЧНОСТ и ПРОЗРАЧНОСТ” правят впечатление серия от активни действия за използване на мястото на съда в социалното и обществено пространство;
- Предприетите мерки по темата в количествено отношение дават относително позитивен сигнал – около 2/3 могат да бъдат възприети като такива с напредък. Въпреки това, е необходимо да бъдат преодолените тясно-догматични схващания за прекомерно навлизане в личното пространство и в пълнота да се използват възможностите за систематизация и достъпност до наличната информация в различни регистри;
- Достъпът до правосъдие на уязвими групи е многоаспектен въпрос. В голямата част от неговото многообразие са предприети мерки и в двете съдилища. Особено впечатление правят усилията за разясняване на достъпа до правна помощ. **Достъпът на хора с увреждания е приоритетна тема за ОС Шумен, което е отразено и в наличието на специална процедура.**

Районният съд е поставил акцент върху информацията за достъп до правна помощ;

- Прочитът на коментара на всички мерки трябва да бъде съобразен с контекста на действително разполагаемите ресурси в рамките на двете съдилища за постигане на предвидените в целите мерки, а не само с наличието на разбиране и желание у административните им ръководители. В тази връзка следва да се посочи, че въпросът с бюджетно им осигуряване, надхвърля рамките на съдилищата и е функция от цялостната визия за осигуряването на тези политики от ВСС.

5. Резултати от подробното наблюдение

5.1.ПРОЗРАЧНОСТ И ОТЧЕТНОСТ

5.1.1. Резултати по отделните параметри на мерките

- **Количествени обобщения**

Районен съд

В сравнение с междинния доклад, в периода на финалното тримесечно наблюдение, има много малко цифри, които да показват напредък. **Видимо е, че прогресът е основно по изпълнението на качеството на мерките, предимно свързани с подготовка на информационни събития и срещи с общността, както и доразвиване качеството на уебсайта на РС Шумен.** Конкретно са доразвити и подготвени 9 теми (уроци) за преподаване на ученици в часовете по гражданско образование. По отношение на мерките свързани със срещи с кметове на малки населени места и мярката свързана с журналистически материали в местни и регионални медии, няма отбелязани количествени характеристики. Няма отбелязани никакви количествени индикатори и не е наличен прогрес по отношение създаване и функциониране на фейсбук страница на РС Шумен. Спрямо мярката свързана с представяне на годишните отчети на съдилищата е отбелязано, че в продължение на 53 седмици, 21 съдии са представяли информация за своите дела, които впоследствие влизат в годишния отчет на РС Шумен. Наблюдавани са и 45 публикации през календарната 2018 г. по отношение работата по делата на съдиите. По отношение на мярката, свързана със симулация на съдебен процес няма наблюдаван количествен прогрес.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

В периода на финалното наблюдение (месеците Септември, Октомври и Ноември 2018 г.), **в сравнение с междинният доклад са придвижени напред няколко количествени показателя по мерките. На първо място по отношение електронното разпределение на делата** е направена 1 публична демонстрация пред гражданските наблюдатели, от която става ясно, че **системата работи обективно и надеждно на случаен принцип**. От друга страна **по отношение на мярката за представяне на работата в ОС Шумен пред ученици в часове по гражданско образование се забелязва напредък**, предвид подготвените 10 теми (на уроци), и 6 магистрати и служители, които да проведат обученията до края на учебната година в общо 18 паралелки от 5 училища от цялата област Шумен /СУ „Йоан Екзарх Български гр.Шумен, ППМГ „Нанчо Попович“ гр.Шумен, ПГ по икономика гр.Шумен, СУ „Св.Пайсий Хилендарски“ гр.Върбица и СУ „Н.Й.Вапцаров“ с.Венец/, като във всеки клас ще бъде изнесен пълния лекционен курс /минимум 10 учебни класа/. Като количествен критерий това са минимум 180 учебни часа. Отделно по тази мярка са привлечени 5 ученика, които също ще подпомагат процеса на преподаване, ангажирайки се с представяне на уроците пред ученици от няколко други училища в гр. Шумен. **Спрямо мярката за провеждане на симулация на съдебен процес, ОС Шумен е изработил 1 филм с продължителност 78 минути, който има проблемна насоченост, свързана с разпространението на наркотици и конфликти в училищния двор**, който е заснет и монтиран с финансовата подкрепа от страна на ВСС и може да бъде разпространен по много съдилища в България и съответно представен пред голям брой ученици. Изработен е и 12 минутен рекламен клип, представящ образователната програма, реализирана от Окръжен съд – Шумен. Представянето пред обществеността на двата продукта предстои през месец януари 2019г. Отделно в ОС Шумен е открит Център по медиация, който ще подпомага извънсъдебното решаване на спорове. Позитивно развитие е, че **информацията за учебната програма с ученици, както и самото откриване на Центъра за медиация са отразени широко, като новина в медиите** (3 регионални представителства на национални медии – БНТ, Дарик, 24 часа плюс всички местни сайтове, националния „Правен свят“, вестник „Шуменска заря“ ТВ Шумен, TVN, радио Шумен. Никакъв количествен напредък за наблюдавания период не се наблюдава по мерките, свързани с инициране на срещи с кметове и граждани от малките населени места, както и проучване на възможността за разработване на фейсбук профил на ОС в Шумен. **По отношение включването на ОС към единен портал за електронно правосъдие на ВСС няма количествени промени, т.е. връзката е осъществена и функционира нормално.** По отношение мярката за по-активно разпространение на годишния отчет на съда сред гражданите има натрупване

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

на брой дела и административна информация, която се актуализира редовно на сайта на съда, но самата подготовка на доклада за 2018 г. и неговото разпространение предстои да се осъществява на по-късен етап.

- **Качествен анализ**

Районен съд

В сравнение с междинния доклад и последвалото финално тримесечно наблюдение не се забелязва значим напредък и промяна, както по отношение на срещите и активностите с местната общност, така и по отношение провеждането на информационни срещи с подрастващи и граждани в рамките на съда. **Най-значим е напредъка по отношение на актуализирането и подобряването на функционалността на уеб сайта на РС Шумен, както и видимостта при електронното разпределение на делата. Значително улеснен е достъпа до сайта на ВСС, което подобрява въвеждането на мерките за е-правосъдие на регионално ниво, както и е подобрена видимостта на движението по делата.** По отношение на мерките, свързани с интерактивна дейност в публичното пространство – т.е. поредица от публикации в медии, както и създаване на фейсбук профил на съда липсва активност.

Окръжен съд

В сравнение с междинния доклад за наблюдаваният тримесечен период се вижда устойчиво следване на политиката за подобряване на публичността и отчетността в работата на ОС Шумен. Основните усилия са насочени към по-активно свързване с различни проекти на партньорски граждански организации (медиация, обучения в средните училища), които да подобрят услугите, предоставяни от съда, и в същото време да позволят по-голям обществен контрол и прозрачност. От една страна, това се дължи на готовността на ръководството на ОС Шумен да си сътрудничи с различни НПО организации, а от друга – на определянето на специална длъжност в структурата на съда, която отговаря за взаимодействието с гражданските организации и медиите. **Налице е добре функционираща и свързана със сайта на ВСС, електронна страница, която дава нужната информация на гражданите за съдебния процес и неговата организация в съда.** Взаимоотношенията с училищата в града и областта са добре функциониращи, като единствено посещенията в съдебни заседания на ОС Шумен са проблемни от гледна точка на недостатъчната възраст по закон на подрастващите, като на този проблем има възможност да се намери творческо решение. Нужно е преосмисляне от ръководството на ОС Шумен на добрите възможности по

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

отношение на разширяването на публичността, а от там и на доверието, което поражда реализирането на мерки, като срещи с граждани в малките населени места и засилване на взаимодействието с кметовете им, както и създаването на фейсбук страница на съда.

5.1.2. Изводи по отношение на наблюдаваните мерки

Районен съд

Ръководството на РС Шумен разбира смисъла от подобряване на активността и информираността на гражданите. Този смисъл се обективира в концентриране и насочване на активност към работа с ученици от шуменските училища, което има превантивен и дългосрочен ефект, както и към подобряване на електронната платформа на съда. Развита е процедурата по подобряване на видимостта на електронното разпределение на делата, движението по тях, както и функционалната свързаност с уебсайта на ВСС. Това прави достъпа до информация по делата, разпределението и решенията по-видими и достъпни, което улеснява гражданите и повишава доверието към органите на съдебната власт. Нужно е концентриране към по-активно координиране и изграждане на работни отношения с местни медии, както и използване на ресурса на социалните мрежи с цел проактивно изграждане на публичния имидж на РС Шумен. В този смисъл решаването на въпроса с назначаване на специалисти по „Връзки с обществеността“ и „Информационно обслужване“ в екипа на служителите на РС Шумен е ключов въпрос. Необходимо е и набелязване и изработване на програма за по-широко оповестяване на резултатите от годишния доклад на съда (интервюта и публикации във всички местни медии), както и засилване на активността към по-малките населени места.

Окръжен съд

Ръководството на ОС Шумен, не само разбира, но и полага усилия за засилване на прозрачността и публичната отчетност на институцията. Назначаването на лице за връзките с медиите и гражданските организации, позволява систематизиране и концентриране на усилията в тази посока, което е добра административна практика. **Налице е интерес към въвличане на младите хора в процеса на работа на съда, за сметка на известно negliжиране на комуникацията спрямо хората, живеещи в по-малките населени места.** Добре оценена е практиката за постепенно въвеждане на е-правосъдие в работата на ОС Шумен, но в известен смисъл се подценява силата на социалните мрежи, като инструмент за управление и комуникиране на публичния образ на съда. На рационално ниво, ръководството на ОС Шумен разбира смисъла от по-детайлно и разнообразно комуникиране на годишния отчет, но предстои да се видят

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

конкретни усилия и мерки, които биха реализирали на практика тези намерения. Проблем, който трябва да се реши генерално е намирането на формата и механизма, чрез който млади хора (ученици) да посещават реално провеждани или симулирани заседания в рамките на самия съд. Налице са усилия за подобряване на взаимодействието с местните училища и работата с местните и регионални медии. Нужно е изработването на програма (политика) за по-регулярно и системно координиране на тези усилия, така че те да станат устойчива институционална практика в дейността на ОС Шумен. Нужна е и работа за постепенна промяна в разбирането за смисъла от работата на магистрата, като освен усилия за подобряване на професионалната компетентност на съдиите (да решават делата компетентно и справедливо) е нужно възприемане и на задачи (като част от професионалните задължения), свързани с подобряване на комуникацията с широкото гражданство и засилване на обществените функции на ролята на магистрата.

5.1.3. Препоръки за практическо прилагане на мерки

Районен съд

Нужно е фокусиране на дейността по конкретната работа с мерките в дългосрочен план, както следва:

Мярка 1 – Разработени учебни материали и преподадени уроци от магистрати в часове по гражданско образование в училищата в област Шумен

Интегриране на разработените от съда уроци, като устойчива част от учебния план на училищата по програмата за гражданско образование. Поемане на часовете по представяне на уроците от по-активни ученици или от класните учители. Възможно е създаване на клубове „Млад правист”, в училища където има интерес. Нужно е разработване на поредица от проектни предложения за финансиране по различни европейски и национални програми, където да се наблегне на взаимодействието на съдиите с младите хора и тези, живеещи в малките населени места.

Мярка 2 – Организиране и участие в срещи с кметове в малките населени места с цел разясняване спецификата на работа на съда и подобряване на взаимодействието

По отношение мярката, свързана със срещи с граждани в малките населени места е препоръчително магистратите да намерят механизъм за провеждане на информационни кампании, приоритетно чрез срещи с кметовете на малките населени места. Подобни срещи, поне един път годишно, биха дали възможност за разясняване на мерки,

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие”, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

процедури, грешки и рискове, свързани с достъпа до правосъдие, както и с цел подобряване на административните процедури между съдилищата и кметствата. Едновременно с това административното ръководство на съда би улеснило достъпа до предлаганите електронни услуги на съда, чрез представяне на електронната страница на съда. Възможно е и изработване на информационни брошури с основна информация за работата и основните координати на структурите на РС Шумен, с цел подобряване на комуникацията и доверието с широката общност в региона.

Мярка 3 – Включване на РС и ОС към единен портал за електронно правосъдие на ВСС

По тази мярка, свързана с електронно правосъдие и наличие на функционална свързаност между електронните страници на РС Шумен и ВСС е нужно постоянно актуализиране и развиване на оперативната ефикасност и обмен между двете йерархични структури (предстои унифициране на всички страници на съдилищата по общ модел). Все по-големите очаквания за въвеждане на е-администрация предполага полагане на устойчиви усилия от ръководството на РС Шумен за въвеждане на електронни услуги и премахване на бумажината и информацията на хартиен носител. Нужно е съгласуване на политиката в тази сфера между РС Шумен и ВСС.

Мярка 4 – Случайното разпределение на делата да се вижда в сайтовете на РС и ОС Шумен

По отношение видимостта на електронното разпределение на делата е нужно в по-кратки срокове да се публикува информацията за разпределението на делата, както и да има нарочно публикувана информация за направените отводи. От друга страна движението по делата, както и административната информация по тях е на добро ниво и се актуализира своевременно. Нужно е по-често представители на медиите да се запознават и да присъстват на процедурата за електронно разпределение на делата с цел информиране на обществеността за обективността на процедурата.

Мярка 5 – Симулиране на съдебен процес в рамките на съдилищата с участие на ученици, както и посещение на съдебни заседания от ученици

По отношение на мярката свързана със симулации на съдебен процес с ученици и посещения на съдебни дела, предвид законодателните ограничения от 18 г. се препоръчва разработване на казуси от емблематични дела на магистрати, които могат да бъдат разигравани или в рамките на посещения в училища или в свободна заседателна зала в РС Шумен. При възможност определени съдебни дела могат да бъдат наблюдавани и онлайн от групи от ученици. Отделно посещения на ученици в

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

рамките на съда с цел разговори с магистрати и техните преживявания в ролята на съдии, биха подпомогнали доста изработването на чувство за респект у подрастващите към закона, както и биха формирали позитивна нагласа към професията на съдията, като желана бъдеща професия и социална роля.

Мярка 6 – Годишните отчети на съдилищата да бъдат представени на разбираем и достъпен език пред обществеността

Спрямо предложението, годишните отчети на съда да бъдат представяни по активен и разбираем начин се препоръчва освен тяхното качване на сайта на съда и провеждане на пресконференция, основните данни и изводи да бъдат представени пред местната общност в поредица от срещи в град Шумен и малките населени места, с последваща дискусия за позитивните развития и промени в съда. Нужно е да има и няколко интервюта с административния ръководител на съда в местни и регионални медии с цел разясняване на информацията зад цифрите.

Мярка 7 – По отношение засилването на медийното отразяване на работата и постиженията на съда е нужно координирано взаимодействие с местните и регионални журналисти. Добре би било с този въпрос да се занимават Административния ръководител на съда и нарочно назначен ПР (или съдия отговарящ за връзки с медиите). Добре е освен ежемесечни отчети и информация към медиите за значими (с висок обществен интерес) дела да се дава информация за обучения на магистрати, участие в проекти, кариерно развитие, интегриране на нови практики и др. Нужно е и периодично да се дават пресконференции с цел информиране за подобни развития, както и да се отговаря на въпроси на журналисти, свързани със знакови дела. Подобна координирана медийна политика би управлявала ефективно публичния образ на РС Шумен и би повишила прозрачността и доверието, като цяло към съда.

Мярка 8 – Създаване на фейсбук страници на двете съдилища

По отношение създаването на фейсбук страница на РС Шумен има неразбиране на функцията на тази мярка. За да се създаде такава, действително трябва да се видят ползите и възможностите за присъствие на институцията „съд“, в социалните мрежи. Тук се препоръчва инициране на активност (както и в междинния доклад) за проучване ситуацията с подобни страници при други съдилища, както и разговори с административни ръководители на съдилища, въвели подобна мярка, за да се видят ползите и рисковете. От друга страна е добре подобна инициатива да бъде обсъдена и анализирана и в рамките на ВСС, за да се избегне нейното фриволно прилагане. От друга страна въвеждането на подобен инструмент за комуникация може добре да

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

управлява комуникацията на съда с гражданите, както и да служи, като инструмент за обратна връзка и събиране на информация по отношение на различни инициативи и активности, предприети от РС Шумен.

Окръжен съд

Конкретните препоръки, за да се гарантира устойчивост на усилията за подобряване на прозрачността и отчетността в дългосрочен план (по мерки) са следните:

Мярка 1 – Разработени учебни материали и преподадени уроци от магистрати в часове по гражданско образование в училищата в област Шумен

Налице е добра практика в ОС Шумен за работа с учители и ученици от град Шумен с цел разясняване на работата на съда и функциите на магистратите, като цяло. Нужно е постепенно делегиране на тези допълнителни функции (изнасяне на уроци по гражданско образование от магистрати), като част от професионалните ангажименти на магистратите, като за целта могат да бъдат привлечени и активни ученици, които да поемат водеща роля. Добра практика е, да се изработват кратки филми, по конкретни проблемни казуси, които съдии да представят пред различни възрастови и териториални общности.

Мярка 2 – Организиране и участие в срещи с кметове в малките населени места с цел разясняване спецификата на работа на съда и подобряване на взаимодействието

Нужно е разбиране на смисъла от подобро взаимодействие на ОС Шумен с локалните общности, живеещи в малките населени места. Дейности, като приемни на съдии, изнасяне на презентации по актуални проблеми (съвместно с полиция), общи срещи с кметове на малки населени места (по повод годишния отчет на съда, например) биха подобрили ефективността на взаимодействието на съда с местната власт, както и биха повлияли в цялостност за подобряване на чувството за справедливост у гражданите.

Мярка 3 – Включване на РС и ОС към единен портал за електронно правосъдие на ВСС

По мярката за подобро електронно взаимодействие между ОС Шумен и ВСС се полагат системни и устойчиви усилия. Нужно е разработване на единен стандарт и мерки за достъп и свързаност на двата сайта (например по отношение на електронното разпределение на делата, отводи на магистрати и др.), така че получаваната информация да бъде еднозначна и формулирана по еднакъв начин. За подобряване на работата в тази сфера е необходимо делегиране на ясни задачи и отговорности на

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

служител по ИТ управление и комуникации, който постоянно да работи по целта за по-ефективно въвеждане на е-правосъдие на ниво ОС Шумен.

Мярка 4 – Случайното разпределение на делата да се вижда в сайтовете на РС и ОС Шумен

По отношение по-голяма прозрачност при случайното разпределение на делата е нужно периодично процедурата (автоматично или ръчно осъществявана) да се демонстрира пред НПО организации или медии, така че съмненията за нейното манипулиране да бъдат разсейвани. Добре е да има и поредица от журналистически материали, които да описват детайли, казуси и трудности, свързани с нейното прилагане. В тази посока е необходима стиковка и с практиките във ВСС, за да се координират съвместни усилия в тази посока.

Мярка 5 – Симулиране на съдебен процес в рамките на съдилищата с участие на ученици, както и посещение на съдебни заседания от ученици

След изработването и разпространението на филма, свързан със симулация на съдебен процес е добре тази дейност да се задълбочи и систематизира, като устойчива такава. Препоръката е, това да стане чрез разработването на поредица от казуси и роли за симулации на съдебен процес, визиращи основни теми по които съда заседава и се произнася. Тази задача би могла да се делегира на определени магистрати или студенти във факултетите по правни науки и тази дейност е добре да се осъществи в нарочна зала в съда или в помещения на определени училища. Не на последно място и посещенията на заседателни зали от ученици (и под 18 г.) и срещи с магистрати в залите на съда биха подпомогнали младите хора при създаване на чувство за респект към институцията съд, както и биха формирали желание за професионален избор на професията магистрат.

Мярка 6 – Годишните отчети на съдилищата да бъдат представени на разбираем и достъпен език пред обществеността

По отношение мярката свързана с по-активно и диалогично представяне на годишния отчет на ОС Шумен е нужно планиране на по-голям брой дейности и разнопосочен инструментариум за обсъждане на резултатите от работата на магистратите. Освен, чрез пресконференция с журналисти и качване на отчета на сайта на съда е необходимо резултатите да бъдат представени в местните и регионални медии, включително и чрез анализ на информацията седяща зад цифрите. Нужно е на обществеността да бъдат разяснени подобренията в организацията на работа и нововъведените практики, както и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

да се обърне внимание на ключовите дела и значими проблеми, по които съдиите от ОС Шумен са работили и които трябва да бъдат решавани и с участие на други институции.

Мярка 7 – Поредица от журналистически материали в национални, регионални и местни медии, описващи работното ежедневие и житейски ценности на отделни магистрати от двете съдилища

По мярката свързана с по-активно взаимодействие с местни и регионални медии е нужно да се създаде практика за провеждане на редовни пресконференции, където по интересни и обществено значими дела да се дава информация за влезли в сила съдебни решения или да се обсъждат важни проблеми, свързани с усещането за сигурност и справедливост у гражданите. Участия на магистрати (или говорител на съда) в актуални местни предавания, както и репортажи за ключови решения по дела, биха повишили интереса и в частност доверието към работата на правораздавателните органи по места.

Мярка 8 – Създаване на фейсбук страници на двете съдилища

По мярката, свързана с използване на социалните мрежи и уеб базирани медии за управление образа на съда на местно ниво е нужно да се проучи опита от местни и чужди правораздавателни органи, които активно използват този канал за комуникация. Създаването на фейсбук страница на ОС Шумен, би дало възможност за по-бърза и ефективна комуникация с гражданите, както и би могло да се използва за провеждане на различни допитвания, както и за получаване на бърза обратна връзка за качеството на административните услуги на съда.

5.2.АНТИКОРУПЦИЯ И НЕЗАВИСИМОСТ

5.2.1. Резултати по отделните параметри на мерките

- Количествени обобщения

Районен съд

Темите от това поле на наблюдение са обхванати от петдесет параметъра, които са разделени на 29 показателя по общо седем мерки. Наред с количествените параметри има и качествени. По голямата част от количествените параметри не са посочени стойности, защото няма случили се факти. Трябва да се посочи, че голямата част от позитивни отбелязвания на гражданските наблюдатели, особено по качествените показатели (дванадесет параметъра) са се запазили и увеличили с четири броя.

Положителните отговори на количествените показатели са нараснали също с четири броя. Това очертава **обща положителна тенденция в наблюдавания тримесечен период, съпоставено с предходния тримесечен период.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

В рамките на наблюдение по темите „антикорупция” и „независимост” гражданското наблюдение е осъществено по всичките предвидени седем мерки. В тези направления са разгледани общо двадесет и девет показателя. Част от тях (петнадесет) имат количествени измервания. По тях наблюдателите са посочили количествени параметри по мерки 9 и 15. Като съответно е отразено запазването на двата етични кодекса – на магистратите и на съдебните служители и са включени двете проведени обучения в периода на наблюдението. Не е отразено в доклада от наблюдението какъв брой магистрати и съдебни помощници са участвали в тях, което не позволява да се направи категоричен извод за относителния дял на лицата участвали в повишаването на квалификацията спрямо общия състав на съда.

За останалите параметри количествена информация не е постъпила и не може да бъде отразена, доколкото няма практическо изпълнение.

Наблюдението включва и качествени параметри, които допълват картината на чисто количествените измервания.

- Качествен анализ

Районен съд

Наблюдаваният втори тримесечен отрязък съвпада с период на по-интензивна дейност от страна на съда, както по отношение на правораздаване, така и по отношение на административната дейност. Макар периодът от три месеца, в който се осъществява вторият етап на гражданското наблюдение в областта антикорупция и независимост да е относително кратък **позитивни промени се наблюдават. Някой от мерките, които подлежат на сравнително бързо изпълнение, като поставянето на етичните кодекси на страницата на съда, са изпълнени. Други – като например даването на достъп до съществуващия така или иначе регистър с отводите на магистратите, се бавят, макар да са технически лесно изпълними.** От проведеното наблюдение впечатление прави факта, че **все още не е организирана систематизация и достъп до информация, която така или иначе е налична в интернет пространството. Пример за това е предоставянето на обработен вид (деперсонализирана) информация за подадените декларации за имущество и интереси от страна на магистратите, както и такава за наличието и/или отсъствието на дисциплинарни производства.** Извършването на тази систематизация и предоставянето на така организирана информация би била позитивно послание към обществото. Сайтът продължава да е изключително посещаван, макар да няма прецизни инструменти за анализ на посещаемостта и използването на отделните страници. Наличният брояч показва неговата полезност и ролята му на комуникационно средство.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

Периодът на наблюдение – три месеца е втората част от общо шестмесечното гражданско наблюдение. Втората част от този период се характеризира с **по-висока интензивност на работата на съда. В този период има съществен напредък в рамките на показателите по мярка 15 – обученията на магистрати и съдебни помощници.** Те са израз на систематични усилия в посока повишаване на професионалните умения и развитие на капацитета на съда. Информацията за това е поднесена своевременно и отразява пълноценно обхвата и темите на обученията. Обществото ги възприема като важна мярка за засилване на установената независимост на магистратите. **Заслужава да се отбележи като частично изпълнение по мярка 14 поставянето на информация относно подадените декларации на съдиите в ОС Шумен по Закона за съдебната власт. Положително изменение в тази посока е и публикуването на декларациите по ЗПКОМПИ на служителите в администрацията съда.** По отношение на немалка част от показателите, свързани с предоставянето на систематизирана информация за този период не е регистриран напредък, макар тяхното осъществяване да не представлява технологично предизвикателства, какъвто е примерът с регистъра на отводите, който съществува, но не е дадена възможност да бъде достъпен за гражданите.

5.2.2. Изводи по отношение на наблюдаваните мерки

Районен съд

Важно е да се посочи, че позитивната посока, зададена с установените в наблюдавания тримесечен период промени, е функция от разбирането на ръководството на РС Шумен на значението на видимостта на антикорупционните мерки. Тяхното стриктно изпълнение удовлетворява изискванията за законност, но обществото следва по лесен и достъпен начин да бъде уверено в тяхното изпълнение. **Поставянето на двата кодекса за етично поведение – на магистратите и на служителите се допълва и от поставянето на сайта на форма за подаване на сигнали. Това, че тя е придружена с лаконично и на достъпен език обяснение за последиците от подаване на сигнал и за факта, че ще бъде осъществена обратна връзка с подателя, показва разбиране за значението на диалога и ясно очертаните правила. Това е крачка отвъд формално нормативно дължимото – белег за осъзнаване на функцията на съда като институция разположена в социална среда. Категоричен напредък представлява и предоставянето на възможност, чрез свързаност с конкретния ресурс на страницата на ВСС за проследяване на приложението на случайното разпределение на делата.** Това е позитивна промяна, която работи в посока на очертаването на дейността на съда като независим.

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

В разглеждания период, който е относително кратък – три месеца, разбирането на ръководството на ОС Шумен за значимостта на мерките по темите „антикорупция” и „независимост” е отразено в **изменение по две от наблюдаваните седем мерки**. В рамките на позитивното развитие следва да се оцени **даването на достъп до регистър с декларациите на служителите на съда по ЗПКОНПИ**. Също така **напредък, макар и частичен представлява оповестяването на сайта на ОС Шумен на подадените декларации от страна на магистратите**. Осигуряването на основа за затвърждаване на независимостта чрез повишаване на професионалната квалификация по пътя на обученията е друга позитивна промяна, която гражданското наблюдение отчита. Постигнатият напредък е видим за обществото.

Осъществяването на позитивни промени по другите дейности изисква систематизирането и включването на допълнителна информация на интернет страницата на съда. Сравнително лесно и бързо може да се изпълни мярка 13, която предвижда даването на публичност на регистъра с отводите и кореспондира с предвидените в Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на съдебната реформа.

5.2.3. Препоръки за практическо прилагане на мерките

Районен съд

Мярка 9 - Оповестяване на етичните кодекси на сайтовете на съдилищата и информиране за начина по който работят

На сайта на съда са публикувани етичните кодекси както на магистратите, така и на съдебните служители. Представен е целият им текст. Те са на място, което ги прави видими и достъпни. Няма информация, обаче, относно тяхната роля и функция. Необходимо е тази информация да се развие, като се посочат по ясен и достъпен начин очертае пътят на реакция по тях. Не е посочено как, основавайки се на тези кодекси, да се подават сигнали и жалби както и да се разяснят правилата за действие в такива случаи не са реализирани. Възможността да се използва тяхното наличие и съдържание като позитивно PR послание не е използвана, ако се съди от резултатите на гражданското наблюдение. Гражданското наблюдение сочи, че информацията поднесена на сайта по тази мярка е на разбираем и достъпен за широката аудитория език.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка 10 - Публикуване на сайтовете на съдилищата на дисциплинарните производства и решенията по тях от страна на ВСС и оповестяването им

Гражданските наблюдатели сочат създаването на „директна” връзка със сайта на ВСС. Посочването на интернет адрес на институцията не създава свързаност, която да позволява достъп до информация за конкретни нейни правомощия – в случая по провеждане на дисциплинарни производства и наказване.

В рамките на тази мярка трябва да се посочи, че **информация (позитивна или негативна) относно дисциплинарните производства липсва. Не са създадени все още и насоки как да се достигне до нея на сайта на ВСС.** Това, че там тя е достъпна е видно от резултатите на гражданското наблюдение. Добре е да се осъзнае, че отсъствието на дисциплинарни производства и на дисциплинарни наказания е добра основа за проектиране на позитивен образ на РС Шумен. Един от под показателите – интерес към тази информация, не може да бъде изследван, заради липсваща функционалност на сайта, свързана с осигуряването на статистика за вида и броя на посещенията.

Мярка 11 - Създаване на електронна форма за подаване на сигнали за корупция и конфликт на интереси на интернет-страниците на съдилищата

Следва да се посочи, че една от позитивните промени - **пряк отклик на препоръките от проведеното гражданско наблюдение от предходния етап, е поставянето на нова форма в секция „Сигнали”.** Тя е лесно достъпна и видима за широката публика. Формата е ясно разделена на две части – **за корупционни прояви и за конфликт на интереси, което показва ясно познаване на проблематиката.** Кратката информация до формата помага на потребителя да разбере контекста, в който е поставен неговия сигнал, както и как ще бъде реагирано на него и кога ще получи обратна връзка. **По този начин е обхванат целия цикъл от подаване – проверка – действие – обратна информация.** Може да се помисли, с оглед пълнота на обществената комуникация, за предоставянето не само на индивидуални отговори, а и на информация в обобщен вид. Дори да няма постъпили сигнали посочването на този факт е позитивно послание.

Мярка 12 – Разясняване на правилата и процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства, които да са публикувани на електронните страници на съдилищата.

Отсъствието на конкретна информация – разяснение за това как се обработват сигналите за корупция и конфликт на интереси до известна степен намалява **позитивния ефект от промените, направени по Мярка 11.** Няколко изречения на

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие”, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

достъпен език, които очертават пред кого, въз основа на какви критерии и процедури, с какъв възможен изход ще се развие производството, само ще повишат доверието на гражданите.

Мярка 13 – Създаване на публичен регистър на отводите по делата с мотивите по тях, който да бъде видим през интернет - страниците на съдилищата.

По отношение на създаването на публичен регистър с отводите не може да се регистрира никакъв напредък. Информацията, която трябва да се предостави на широката общественост е налична и систематизирана. Преценката дали това е целесъобразно вече е извършена с приемането на Актуализираната стратегия за продължаване на съдебната реформа и Пътната карта за изпълнението ѝ. Там в рамките на Стратегическа цел 1 „Гарантиране на независимостта на съда и другите органи на съдебната система срещу икономически и други зависимости” е предвидено изрично използването на електронен публичен регистър на отводите и мотивите по тях. **ВСС сочи в свой доклад – анализ на отводите, че формалното посочване на мотивите трябва да бъде преодоляно. С тези аргументи и в полза на генерирането на обществено доверие, следва наличният регистърът да бъде достъпен на сайта на РС Шумен.**

Мярка 14 – Представяне на информацията за интереси и имущество на интернет страниците на съдилищата

Информацията, събрана по метода на гражданското наблюдение, показва, че декларациите за имущество и интереси са достъпни на сайта на ВСС. Достъпът до тях от страницата на РС Шумен става чрез линк към сайта на ВСС. За подобряване на информираността на гражданите и показването на отношение към темата за антикорупция и независимост **тази свързаност може да се подобри като се предостави макар и кратка систематизирана информация за вида и обхвата на това, което следва да се декларира, както и поне връзка към конкретния уеб ресурс – регистър на ВСС.** Разбира се технически не представлява трудност да се предостави тази информация систематизирано и на самата страница на РС Шумен – подадените декларации са в общодостъпен формат, достъпни в интернет. Декларациите на съдебните служители по ЗПКОМПИ не са налични на сайта на съда.

Мярка 15 - Общо обучение на съдии и прокурори с цел уеднаквяване на съдебната практика

В рамките на извършеното наблюдение не е постъпила информация за провеждане на професионални обучения или за тяхното планиране. В първия етап – анкетно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

проучване, значението на този елемент за повишаване на професионалната квалификация изпъкна като основа, която гражданите свързват с образа на независимия професионалист – магистрат. В този смисъл предоставянето на информация за обученията и представянето на процеса на повишаване на квалификацията като планирана, целенасочена дейност, следва да се насърчава.

Окръжен съд

Мярка 9 – Оповестяване на етичните кодекси на сайтовете на съдилищата и информизиране за начина по който работят.

Докладите от гражданското наблюдение сочат, че е запазен постигнатият напредък от предходния мониторингов период – етичните кодекси на магистратите и съдебните служители са публично достъпни. За затвърждаване на напредъка е необходимо на достъпен език и в кратка форма да се предостави информация за начина на приложение. Така гражданите ще знаят кой орган да сезират, при кои случаи и какви могат да бъдат последиците от неспазването на правилата на кодексите. Това е начин, по който увереността в наличието и приложимостта на антикорупционните мерки ще се затвърди в обществото.

Марка 10 – Публикуване на сайтовете на съдилищата на дисциплинарните производства и решенията по тях от страна на ВСС и оповестяването им

Изпълнението на тази мярка е посочено като постигнато от гражданските наблюдатели. По-внимателен анализ показва, че това не е точна интерпретация. **На сайта на ОС Шумен съществува връзка към сайта на ВСС, която е сред общо 19 институции. Тя е към заглавна страница, а не към конкретно свързан с дисциплинарното наказване раздел. Още повече никъде в сайта на съда не е посочен кой е дисциплинарно наказващият орган. Не е посочено, че за съдебните служители той не е ВСС. Доколкото обект на оценка е публичният образ и комуникацията осъществявана от ОС Шумен, то мярка 10 трудно би могла да бъде интерпретирана като изпълнена.** Удачно би било да се поддържа актуална информация за наличието или отсъствието на дисциплинарни производства. Отсъствието на производства от такова естество по отношение на ОС Шумен през периода на гражданското наблюдение следва да бъде използвано в комуникацията на обществения образ на съда. **Възможността са самостоятелно търсене на гражданите в докладите на ВСС на сайта на ВСС не е достатъчна за това.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка 11 – Създаване на електронна форма за подаване на сигнали за корупция и конфликт на интереси на интернет страниците на съдилищата

При осъществяването на наблюдение, гражданските наблюдатели са разпознали формата за предложения и сигнали като такава, през която да постъпват и сигнали за конфликт на интереси и корупция, макар тя да не е именувана като такава или да е посочена изрично такава възможност. Необходимо е обаче да се подчертае, че формите за подаване на сигнали, независимо от какво естество следва да се намират на ясно и видимо място. Поставянето им в секцията „новини“ едва ли е оправдано в този смисъл. Освен преместването на тази форма за изпълнение на мярка 11 е необходимо да се постави текст, в който по ясен и достъпен начин да се обясни каква е процедурата за обработка на сигнала и каква обратна връзка може да бъде осъществена с подателя. Отделно от това е необходимо да има явна информация за вида и броя на постъпилите сигнали, в обобщен вид, какви действия са били предприети, ако е имало такива. Липсата на сигнали също е елемент от позитивния публичен образ на съда, който не трябва да бъде премълчаван.

Мярка 12 – Разясняване на правилата и процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства, които да са публикувани на електронните страници на съдилищата

Процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства на магистратите са оценени като видими и разбираеми от гражданските наблюдатели. Тази своя констатация те правят на база на сайта на ВСС, където са публикувани. Това е валидна констатация когато се направи проверка на сайта на ВСС. За да бъде изпълнена тази мярка е необходима и някаква форма на свързаност и със сайта на ОС Шумен, различна от изброяването на ВСС сред други 18 институции в секция „Връзки“, без да има тематична свързаност с неговите правомощия в областта на дисциплинарните производства.

Мярка 13 – Създаване на публичен регистър на отводите по делата с мотивите по тях, който да бъде видим през интернет страниците на съдилищата.

Изпълнението на тази мярка не е отбелязано в рамките на периода на наблюдение. Вероятно нейното изпълнение е предстоящо доколкото следва да удовлетвори изискването на Актуализираната стратегия за продължаване на съдебната реформа и Пътната карта за изпълнението ѝ, а и регистърът съществува в електронен вид, но не е достъпен именно публично. Това е мярка ясно свързана с независимостта на съда, както е видно и от названието ѝ – „Стратегическа цел 1

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

„Гарантиране на независимостта на съда и другите органи на съдебната система срещу икономически и други зависимости”.

Мярка 14 – Представяне на информацията за интереси и имущество на интернет страниците на съдилищата

Определено позитивно развитие се наблюдава по този мярка. То е намерило израз в поставянето на видно място на декларациите на съдебните служители по ЗПКОНПИ. По съществуто си това е публичен регистър. **По отношение на магистратите напредъкът е по-скромен – поставен е списък с датите и входящите номера на подадените декларации.** Това позволява улеснен обществен контрол за своевременното изпълнение на това законово задължение от тяхна страна. Добро продължение на този подход би било или публикуването на самите декларации, които са файлове лесно достъпни в интернет или поне посочване на конкретна връзка със сайта на Инспектората към ВСС където могат да бъдат видени.

Систематизирането им именно на сайта на съда, за който се отнасят, макар да няма законово изискване за това е признак за отношение към темата.

Мярка 15 – Общо обучение на съдии и прокурори с цел уеднаквяване на съдебната практика

В тримесечния период, в който се осъществяваше тази част от гражданското наблюдение, са проведени две обучения. Обученията обхващат, както магистрати, така и съдебни помощници. Те следва да се разглеждат като **положителни стъпки по изпълнение на тази мярка. Публикуваната информация за тях може да се интерпретира като представяне на дейност, която е целенасочено и систематично провеждана в контекста на повишаването на професионалната квалификация.** Това е от особено значение за оценката на обществото по посока на независимостта на магистратите, поставена като функция от високата професионална квалификация – връзка, която беше очертана на предходен етап от проекта – проучване на обществените нагласи.

5.3. ДОСТЪП ДО ПРАВОСЪДИЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ

5.3.1. Резултати по отделните параметри на мерките

- **Количествени обобщения**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Районен съд

По две от мерките, които касаят достъпа до правосъдие на уязвими групи, гражданските наблюдатели са посочили количествени показатели, които не са резултат от пряко наблюдение, а данните са подадени от РС Шумен.

По мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“ – От 1 януари до 30 юни 2018 г. в 40 дела са използвани служебни защитници. За същия период в 31 граждански дела е използвана правна помощ.

По мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани“ - От 1 януари до 1 юни 2018 г. в РС са проведени 14 наказателни дела с хора от уязвими групи. През месец юни 2018 – 4. Наказателните дела са с предмет по чл. 89 от НК (По отношение на лице, извършило общественоопасно деяние в състояние на невменяемост или изпаднало в такова състояние преди постановяване на присъдата или през време на изтърпяване на наказанието, ...) и по Закона за здравето. През месец юли 2018 е имало две граждански дела, по които е поискано да бъде назначен преводач от турски език, защото лицето (непълнолетна майка на две деца) не знае български език.

Окръжен съд

По две от мерките, които касаят достъпа до правосъдие на уязвими групи, гражданските наблюдатели са посочили количествени показатели. Една част от тях са в резултат на пряко наблюдение, а останалите данни са подадени от ОС Шумен.

По мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“ – От началото на 2018 год. са разгледани дела, по които е ползвана правна помощ, чрез назначаване на служебен защитник на 28 лица (в 16 наказателни, 4 търговски и 8 граждански дела). **Няма механизъм за отграничаване на делата, касаещи хора от уязвимите групи .**

По мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани“ - За отчетния период няма информация за броя на делата с участие на хора от уязвимите групи. Според съда, деловодната система е унифицирана за всички съдилища и няма възможност да отчети дела по критерий „хора от уязвими групи, като страни в процеса“, както и няма механизъм, по който да се отчетат делата с участие на уязвими групи граждани, по които са ползвани тълковници или преводачи. През месец юли 2018 е наблюдавано дело от граждански наблюдател за налагане на мярка за неотклонение. В заседанието е използван тълковник, тъй като обвиняемият е глухоням и неграмотен. В същото дело е предоставена и правна помощ. Общият брой на дела, по които са ползвани услуги на преводачи, включително превод на документи, е 31.

- *Качествен анализ*

Районен съд

Мярка 16 „Разпространение на информация за достъпа до правосъдие на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица²; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.)“

Районен съд Шумен няма специално разработена процедура за достъп на уязвими групи. Гражданските наблюдатели отчитат, че не е наличен документ, който да регламентира това. Не съществува разписана процедура и за използване на технически съоръжения от хора с двигателни увреждания. В писмо, получено от Районен съд Шумен, като отговор на поставени въпроси от гражданските наблюдатели, се посочва, че се спазва процедурата на Окръжния съд, тъй като стопанисването на сградата е възложено на него. **Гражданските наблюдатели отчитат, че ОС се е погрижил за обезпечаване на достъпна среда на територията на цялата Съдебна палата и е определил условията за ползване на технически средства.**

По време на гражданското наблюдение беше демонстрирано как работи роботът за хора с двигателни проблеми. Съоръжението е собственост на Окръжен съд, но е на разположение и на Районния съд. Намира се на първия етаж в сградата и се обслужва от служител на съдебната охрана. На входната врата на Съдебната палата е поставена табела, съобщаваща, че в сградата има стълбищен робот. Монтиран е също и звънец на нужната височина, за да може човек с инвалидна количка да го достигне и да съобщи за себе си. **Това безспорно е видим напредък в улесняване на достъпа на хора с двигателни проблеми до сградата на съда, чрез информирането им, каква помощ могат да използват.** Техническото съоръжение беше демонстрирано и пред журналисти. Чрез статия във вестник „Стандарт“ и радиорепортаж по БНР, информацията за него беше разпространена сред широката общественост.

През шестте месеца на гражданското наблюдение няма информация това специално устройство да е използвано. **Гражданските наблюдатели не дават информация дали е използвана помощ от служители на съда, като обясняват, че статистика за оказана подкрепа на хора с увреждания за достъп до сградата не се води.** В свое писмо от Районен съд информират, че техни служители ежедневно са в подкрепа на гражданите, като посочват, че се оказва помощ за достигане до канцелариите или гражданите се обслужват извън канцелариите на възможно достъпни за тях места. Гражданското наблюдение констатира, че още при проверката на входа на Съдебната

² лица, за които са налице условия за предоставяне на правна помощ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

палата, съдебната охрана пита кой по каква работа е в съда. Охраната дава насоки къде се намира залата, деловодството, прокуратурата.

За улеснение на хората с увреждания, от Районен съд - Шумен са решили делата със страна хора с увреждания да се провеждат на първия етаж. Това, според гражданските наблюдатели, е много по-щадящо достойнството и самочувствието на хората с увреждания.

Гражданските наблюдатели отбелязват, че за улеснение на хората в Районен съд има възможност да се плащат такси по електронен път. ПОС терминалите са в счетоводството и в Бюро съдимост. Служителите на съда информират гражданите за възможностите да направят плащане, като наблюдателите констатираха, че се предоставя изчерпателна информация, за да може лицето да се ориентира възможно най-добре.

В рамките на гражданското наблюдение се констатира, че в Районен съд има информационни табели в помощ на гражданите, както и бланки и образци на различни документи.

По отношение на адаптирането на информацията към нуждите на хора от различни уязвими групи се отчита, че в Районен съд се поддържа обособено работно място за незрящи, неграмотни и лица с намален слух и се използва специализиран софтуерен продукт за синтез на реч. Програмата беше демонстрирана пред гражданските наблюдатели през месец ноември. Това е компютър с инсталиран специален софтуерен продукт SpeechLab 2.0, която преобразува текст в говор. С помощта на системния администратор на съда от деловодната система се пуска търсения от гражданина документ. Със слушалки потребителят на информацията слуша. Глас със специфична ритмика и интонация изчита извлечения от системата документ. По оценка на гражданските наблюдатели работата с програмата не е трудна, но от съда са ангажирали свой служител, който да извлича документа от системата и да го дава за прослушване. **Могат да бъдат чути съдебни решения, присъди, споразумения, протоколи от заседания.** Има възможност да се направи справка в правно-информационната система за текст от даден закон. През наблюдавания период програмата не е използвана от граждани, тъй като не е имало такова искане.

В сайта на РС чрез специален бутон „Граждани“, който е в различен цвят, се достига до информацията за правната помощ. Освен това, има информация за съвместното сътрудничество с Комплекса за социални услуги и Синята стая, в която в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

щадяща среда се разпитват деца, преживели насилие. Тя е създадена през 2009 година във връзка с Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадалите от домашно насилие. Целта е прилагането на практики на щадяща процедура и предразполагащи условия при разпит на деца, пострадали от насилие. Обособено е специално помещение, снабдено с камери и обзаведено с подходящи мебели и играчки. То се използва от деца, жертва на насилие и свидетели на тежки престъпления, съдия и психолог. Зад венецианско огледало има съседно помещение, определено за прокурор, защитата на обвиняемия, социален работник, протоколист и др. Въпроси към детето се задават само от съдията и психолога. Прокурорът и адвокатите на подсъдимия могат да задават въпросите си само чрез тях, за да не се допуска пряк контакт между детето и подсъдимия, неговата защита или други лица, за да бъде то предпазено от стрес, уплаха, неприятни емоции, спомени. Събраните данни при разпита се записват и се използват в досъдебното и съдебното производство. **На сайта на Районен съд - Шумен има сканирана брошура на Института по социални дейности и практики, който работи на територията на Шумен. Тя дава информация за специализираната програма за работа с родители, извършили насилие над децата си. По оценка на гражданските наблюдатели тази информация е написана на достъпен език и не е натоварена с юридически термини.**

В наблюдението на тази мярка гражданските наблюдатели не отчитат да има информационни материали, като дипляни, брошури, флайери, които да са насочени към лица в неравностойно положение. Като единствен канал за получаване на информация се посочва сайта на Районен съд, като се отбелязва, че през периода на наблюдението той е функционирал добре, без технически проблеми и хората са имали постоянен достъп до информацията. Като добра практика гражданските наблюдатели отчитат, че на сайта има линк към адвокатската колегия, нотариусите, съдебните изпълнители, което е улеснение за търсещите информация граждани.

Мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“

Гражданските наблюдатели отбелязват, че на сайта на РС, в секция „Граждани“ има специален линк към ползването на правна помощ. Оценката е, че информацията е систематизирана, на достъпен език, лесно разбираема. Дава се обяснение по няколко ключови въпроси: „Кой има право на правна помощ; Видове дела, по които се предоставя правна помощ; Видове правна помощ; Документи за предоставяне на правна помощ; До кого се подава молба за правна помощ; Как се избира адвокат; Какво може да се очаква от назначения служебен защитник; Какво се дължи за предоставената правна помощ; Други особености при предоставяне на правна помощ“. **Приложен е и образец на формуляр за попълване, ако има нужда от**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

ползване на правна помощ. Гражданските наблюдатели отбелязват, че текста е оформен интересно с използването на въпроси и отговори.

По отношение на информирането на страните по делото за възможността да ползват правна помощ се смята, че това се прави от съдията, който задава въпроси - имате ли адвокат, искате ли адвокат, сам ли ще се защитавате и разяснява правата за защита. Това отнема повече време на съдията, защото правната информация се представя в разговорен стил. Анализ на процеса не би могъл да се направи, поради липсата на наблюдавани дела.

Мярка 18 „Адаптиране на сайта на Съда за ползване от лица със зрителни затруднения“. **Като известно улеснение при ползването на сайта на РС от хора с намалено зрение се отчита, че има специална функция за увеличаване на шрифта до 6 клика върху знак „+“ в горната дясна част на сайта.** От гражданското наблюдение няма информация дали това е целенасочено направено при структурирането на сайта, за да се улесни четенето, или е техническо решение, което е автоматично приложено.

За незрящи хора сайта няма версия с говор.

На проведена работна среща по проекта на 01/11/2018 год. е взето решение да се положат съвместни усилия и да се обследват техническите възможности да се изпълни мярката, така че текстовата информация да бъде синтезирана в говор.

Мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани групи (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП)“

Не са наблюдавани дела с участието на уязвими групи граждани (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП), поради липса на предварителна информация за такива дела.

От информацията за делата, публикувана на сайта на съда, не е видно в кои дела има участие на хора от уязвимите групи. Причина за това може да са вътрешните правила за организацията на публикуването на съдебните актове, според които на обезличаване подлежат и всички други лични данни на участниците в производството, свързани с тяхната етническа, расова, религиозна принадлежност, както и данните за физическа, физиологична, генетична, психическа, психологическа, икономическа, културна, социална и друга идентичност.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

Мярка 16 „Разпространение на информация за достъпа до правосъдие на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица¹; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.)“

За всички услуги, които Окръжен съд Шумен предоставя, има разписани правила.

Една част от тези правила са за предоставяне на съдебни услуги на хора с увреждания. Те са публикувани на сайта на съда, като част от документите в секция „Информация“ – „Административни актове“ – „Правила за достъп на хора с увреждания“. Когато се натисне бутонът, текста изсветлява и по-добре се чете. Това е улеснение за хората с намалено зрение.

При разработването на Правилата не е посочено да е ползвана експертизата на организации, ангажирани с проблемите на хората с увреждания. В мерките е разписано сътрудничество с такива организации, като в тази посока през наблюдавания период са започнали и първите консултации със сдружения на и за хора с увреждания.

Съгласно Правилата, повечето от отговорностите по прилагането им са насочени към съдебните служители. Те трябва да обслужват с уважение хората с увреждания; да преминат курс по жестомимичен превод (при финансова възможност на съда) и да се запознаят със специфичните начини на общуване с хора с увреждания. Обучените служители трябва да запознаят колегите си, а в съдебно заседание с участието на глухи или неми хора, трябва да се назначава тълковник за осигуряване на пълноценно участие на лице с увреждания, съгласно чл.4, ал.3 от ГПК.

В процедурата е посочено, че на интернет страницата ще бъде въведена звукова версия за предоставяните от съда услуги. На този етап това все още не се е случило.

В годишните доклади на ОС Шумен е посочено за специално оборудваното със софтуер работно място в деловодството, но гражданските наблюдатели нямат преки наблюдения за неговото функциониране. Съдът разполага със софтуер за незрящи „Speechlab 2.0“ чрез работеща звукова карта, свързана със слушалки.

През 2017 г. пред трите съдебни зали са поставени електронни информационни табла, информиращи за делата, които ще се разглеждат за деня и часа на съдебното заседание. На първия етаж в Съдебната палата също е монтирано електронно информационно табло, предоставящо информация за делата, които ще се разглеждат през деня в трите зали. То посочва делата, които са насрочени за деня и съответните съдебни зали. Другите информационни табла са пред всяка зала и посочват заетостта на залата – изписва се какъв вид дело е, номерът по описа на съда, началния час. Това е улеснение за гражданите, включително и за хората от уязвимите групи, участници в процеса и

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

спестява време и усилия за придвижване. Съдът разполага с ПОС-терминали за заплащане на такси, не само към съда, а и към други институции, които са на достъпно място. Всички документи са и в електронен вариант и могат да бъдат подавани електронно.

Няма информация дали и по какъв начин Съда получава обратна информация от хората с увреждания за ефективността на Правилата и необходимостта от допълване и изменения.

По време на гражданското наблюдение е констатирано, че достъпа на трудно подвижни лица в сградата на съдебната палата е осигурен чрез изградена на главния вход рампа, като са спазени стандартите за този тип съоръжения, но при самия вход има стъпала, които ограничават влизането в сградата на лица с двигателни увреждания. По време на среща със съдии от Окръжния съд е дадена допълнителна информация, че **има закупен стълбищен робот, който е въведен в експлоатация в края на 2017 г. Има заповед на административния ръководител, с която е определен реда и служителите, натоварени с използването на робота.** Наблюдателите докладват, че устройството е прибрано, с мотива, че е много скъпо, но така се ограничава независимото придвижване на хора с увреждания и ги поставя в зависимост от други хора. Информацията е, че от началото на настоящата година то не е ползвано, поради липса на възникнала необходимост. **В задната част на съдебната палата е изграден асансьор, който може да се ползва от двора, но според гражданските наблюдатели достъпа до него е ограничен.** Констатира се също така, че платформата за обслужване на хора със затруднения в придвижването не работи. Причината е липса на сервизно обслужване.

На 15 ноември 2018 пред гражданските наблюдатели беше направена демонстрация на стълбищния робот, но без потребител. Техническото съоръжение беше демонстрирано и пред журналисти. **Чрез статия във вестник „Стандарт”, репортажи във Фокус радио, Шуменска заря и TVN – телевизия, информацията за него беше разпространена сред широката общественост.** Това е съоръжение, върху което да се качи инвалидната количка и с помощта на един или двама служители от охраната (според тежината на подпомаганото лице) то да бъде придвижено до съответния етаж и място. Представлява (най-общо казано) тясна, дълга лента с дръжка, която се хваща от теглещия помощник по стъпалата. От съда уверяват, че няма опасност количката да се изплъзне, въпреки че ъгълът на движение е остър, а усещането е за движение по стръмното. Според гражданските наблюдатели, това не е решение, тъй като е възможност за достъп до горните етажи на сградата, но достъпа е зависещ от помощта на други хора. Освен това, гражданските наблюдатели мислят, че

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие”, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

много от хората на инвалидни колички биха се страхували да го ползват. Още повече, че от улеснен достъп се нуждаят и хора с бастуни, канадки и патерици.

Според гражданските наблюдатели безспорно е, че устройството е мобилно и лесно се движи. Може (с чужда помощ) да поеме човекът в нужда още отвън, да го качи по стълбите, да мине през скенера и да бъде издърпан към втория или третия етаж. Машината може да придвижи потребителя до асансьора между първия и втория етаж, там той да бъде поет на следващия полуетаж или да бъде придвижен само с това устройство до етажа на залата. **Има възможност човек с увреждане да се придвижи с робота до асансьора.**

За улеснение на хората с увреждания, от Окръжен съд - Шумен са решили делата, по които страна е човек с увреждане да се провеждат на първия етаж. Това, според гражданските наблюдатели, е много по-щадящо достойнството и самочувствието на хората с увреждания.

Другата възможност, която се предлага на хора с увреждания на колички, е да се обаждат в деловодството и така да им бъде осигурено ползването на асансьора от служебния вход. Тази възможност е много добра, но не е популяризирана.

И третата възможност за улесняване на достъпа на хора с увреждания е да ползват стълбищния робот и асансьор. За целта обаче отново трябва да се ползва помощта на съдебната охрана. **Няма никаква възможност човек на инвалидна количка да се движи сам из съда.**

Сградата има и външна инвалидна рамка. На входа отвън има звънец на достъпна височина, а от вътрешната страна табела, указваща възможността за ползване на стълбищен робот.

По данни на съда, служителите са обучени да указват необходимата помощ на неграмотни лица, които няма как да се ориентират по друг начин.

През наблюдавания период гражданските наблюдатели не отчитат да има информационни материали, като дипляни, бошури, флаери, които да са насочени към лица в неравностойно положение. За периода няма срещи с лица от уязвими групи и др. информационни събития, насочени към тази целева група.

На проведена работна среща по проекта на 05/11/2018 год. е взето решение през месец Януари 2019 год. Окръжен съд Шумен да разработят печатни материали за ползването на стълбищния робот от лица с двигателни затруднения, които да се поставят на таблото до входа на съда.

През месец Януари 2019 Окръжен съд Шумен планира да организира среща с представители на организации на хора с увреждания, социални услуги и НПО, които

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

работят с уязвими групи, с цел достигане на информацията за достъп до правосъдие до широк кръг от тези групи.

Мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“

Гражданските наблюдатели отбелязват, че няма информация за възможностите за ползване на правна помощ по ЗПП нито на сайта на съда, нито в сградата на съда.

През отчетния период граждански наблюдател е наблюдавал едно дело, за което са били налице условия за предоставяне на правна помощ, като информацията за делото е била дадена предварително от ОС.

До протоколи от съдебни заседания по делата гражданските наблюдатели нямат достъп, освен ако не са страна по съответното дело. Ограничението се налага от разпоредбите на Общия регламент за защита на личните данни ЕС 2016679 на ЕП и на Съвета на Европа от 27.04.2016 г., влязъл в сила в Република България от 25.05.2018 год., както и Правилника за администрацията на съдилищата .

Според ОС Шумен, основанието за назначаване на съдебен защитник може да възникне във всеки един момент, включително и в рамките на самото заседание и поради тази причина не може да се предостави предварителна коректна информация, дали по дадено дело ще се прилага ЗПП.

По отношение на информирането на страните по делото за възможността да ползват правна помощ се отчита, че това се прави от съдията, който задава въпроси - „Имате ли адвокат?, Искате ли адвокат?, Сам ли ще се защитавате?“ и разяснява правата за защита. Това отнема повече време на съдията, защото правната информация се представя в разговорен стил.

Според гражданските наблюдатели, гражданите биха получавали повече информация за възможностите за правна помощ и информация за дейността на ОС Шумен ако съдът има страница в социалните мрежи.

За периода няма отчетени медийни публикации, срещи с лица от уязвими групи и др. информационни събития, насочени към тази целева група по отношение на достъпът до правна помощ. На проведена работна среща по проекта на 05/11/2018 год. е взето решение през месец Януари 2019 год. Окръжен съд Шумен да разработят печатни материали за достъпа до правна помощ на лица от уязвими групи, които да се поставят на таблото до входа на съда.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка 18 „Адаптиране на сайта на Съда за ползване от лица със зрителни затруднения“.

Сайтът на ОС Шумен не е адаптиран за ползване от лица със зрителни затруднения.

Мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани групи (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП)“

През отчетния период е наблюдавано едно дело с участие на граждани от уязвими групи (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП), като информация за делото е подадена от Окръжен съд.

През месец юли 2018 е наблюдавано дело от граждански наблюдател за налагане на мярка за неотклонение. В заседанието е използван тълковник, тъй като обвиняемият е глухоням и неграмотен. Чрез жестомимичен превод на лицето са осигурени условия адекватно да участва в процеса. В същото дело е предоставена и правна помощ. Гражданският наблюдател споделя, че в наблюдаваното дело, Съдът се е отнесъл с необходимото разбиране и уважение към обвиняемия.

От информацията за делата, публикувана на сайта на съда, не е видно в кои дела има участие на хора от уязвимите групи. Причина за това може да са вътрешните правила за организацията на публикуването на съдебните актове, според които на обезличаване подлежат и всички други лични данни на участниците в производството, свързани с тяхната етническа, расова, религиозна принадлежност, както и данните за физическа, физиологична, генетична, психическа, психологическа, икономическа, културна, социална и друга идентичност.

Гражданските наблюдатели изказват съжаление, че са нямали по-чести срещи с представители на съда и са нямали информация от тяхна страна за дела с участие на хора от уязвими групи и възможността да се наблюдават условията, които дават възможност на тази група да ползват правна помощ по ЗПП.

5.3.2. Изводи по отношение на наблюдаваните мерки

Районен съд

През шестте месеца от гражданското наблюдение се забелязва, че Районен съд Шумен полага усилия за подобряване на вече създадените условията за достъп до правосъдие на уязвими групи граждани. **Видимо е подобрена информационната среда в сградата на Съдебната палата, като гражданите са информирани за наличието на специализиран робот, който да се използва от лицата с двигателни проблеми. Положени са усилия чрез медиите тази информация да се разпространи до**

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

максимално повече хора. В контактите си с организацията, която реализира проекта, както и с експертите и гражданските наблюдатели, Районен съд - Шумен показва откритост и желание за сътрудничество за подобряване на достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани.

Окръжен съд

Окръжен съд Шумен има добра база, на която стъпва при усъвършенстване на процедурите и мерките за осигуряване на достъп до правосъдие на уязвими групи граждани. **Видимо е подобрена информационната среда в сградата на Съдебната палата, като гражданите са информирани за наличието на специализиран робот, който да се използва от лицата с двигателни проблеми.** Положени са усилия чрез медиите тази информация да се разпространи до максимално повече хора.

Съществуват добри практики по отношение на достъпа до правосъдие на уязвими групи и е добре те да бъдат систематизирани и анализирани, за да се направят изводи, кои мерки са добри и работят и кои следва да се усъвършенстват. Много е добре планираното разработване и разпространение на информационни материали, насочени специално към групи хора в неравностойно положение и техният достъп до правосъдие.

В контактите си с организацията, която реализира проекта, както и с експертите и гражданските наблюдатели, Окръжен съд - Шумен показва откритост и желание за сътрудничество за подобряване на достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани.

5.3.3. Препоръки за практическо прилагане на мерките

Районен съд

Мярка 16 „Разпространение на информация за достъпа до правосъдие на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица¹; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.)“:

В полза на уязвимите групи за осигуряването на по-добрият им достъп до правосъдие би било добре да се започнат консултации със заинтересованите страни за изработване на специална процедура на Районен съд Шумен. Това би показало целенасочена ангажираност на съда към въвеждането на работещи процедури, които да гарантират качествен достъп до правосъдие на хора в неравностойно положение. Добре е да се продължи с разпространението на информация за специалните технически средства, които биха помогнали на уязвими групи граждани за достъп до сградата и информация от РС.

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“:

Добре е да се помисли за разпространение на информацията за достъпа до правна помощ, чрез печатни материали, видео или аудио клипове. Това би гарантирало, че повече хора от уязвими групи, които биха имали нужда от правна помощ, предварително ще се информират какво да направят. В тази посока може да се препоръча осъществяването на контакти с правозащитни организации и организации на хора с увреждания, които могат да изготвят и разпространяват информационни материали сред групи в неравностойно положение за достъпа до правна помощ. РС би могъл да подготви необходимата информация и да я предостави на тези организации, които да намерят подходящ начин и канали за нейното разпространение.

Мярка 18 „Адаптиране на сайта на Съда за ползване от лица със зрителни затруднения“:

При наличието на финансов ресурс и техническа възможност би било добре сайта на РС да се адаптира за незрящи хора, като текстовата информация бъде синтезирана в говор.

Като напредък може да се отбележи, че след проведена работна среща с административния ръководител на РС беше поет ангажимент да се проучат техническите възможности за изпълнението на тази мярка.

Мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП)“:

Необходимо е събирането на повече информация, включително от наблюдение и обратна връзка с гражданите по отношение на дела с участието на хора от уязвими групи (с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП), за да могат да се анализират условията, в които се провеждат заседанията - достъп до залата, използване на специални технически средства (като асансьор и платформа), условия в залата, акустика, видимост и др.; дали и по какъв начин съдебното заседание е съобразено с непривилегированото положение на представителите на уязвими групи (например преместване на залата, изнесено заседание и др.); дали и какви специфични техники и подходи се използват към представителите на уязвими групи (например жестомимичен превод, тълковник, преводач и др.).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

Мярка 16 „Разпространение на информация за достъпа до правосъдие на уязвими групи (лица с двигателни, ментални и др. вид увреждания; социално слаби лица; неграмотни лица; лица, чийто майчин език не е български и др.)“:

Да се разработи система за събиране на обратна връзка от уязвими групи граждани, относно достъпа до правосъдие – кое от направеното до момента работи и кое и как има нужда да бъде подобро.

Като напредък се отбелязва започнатото сътрудничество с организации на хора с увреждания, социални услуги и НПО, които работят с уязвими групи, чрез които информацията за достъпа до правосъдие ще може да достигне до максимално широк кръг лица в неравностойно положение; както и планираното разработване на информационни материали, насочени към хора с двигателни увреждания, относно възможността за ползване на стълбищния робот в сградата и поставянето им на таблото до входа на съда.

Мярка 17 „Достъпът до правна помощ по ЗПП“:

Препоръчително е основната информация, която касае достъпа до правна помощ да бъде публикувана на сайта на Окръжен съд.

Като напредък се отбелязва планираното разработване на информационни материали, насочени към уязвими групи, относно възможността за ползване на правна помощ, както и търсенето на сътрудничество с организации на хора с увреждания, социални услуги и НПО, които работят с уязвими групи, за разпространението на тези информационни материали.

Мярка 18 „Адаптиране на сайта на Съда за ползване от лица със зрителни затруднения“:

При наличието на финансов ресурс и техническа възможност би било добре сайта на ОС да се адаптира за незрящи хора, като текстовата информация бъде синтезирана в говор.

Мярка 19 „Дела с участието на уязвими групи граждани (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП)“:

Необходимо е събирането на повече информация, включително наблюдение и обратна връзка от граждани по отношение на дела с участието на уязвими групи граждани (хора с увреждания и лица, нуждаещи се от помощ по ЗПП), за да могат да се анализират

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

условията, в които се провеждат заседанията - достъп до залата, използване на специални технически средства (като асансьор и платформа), условия в залата, акустика, видимост и др.; дали и по какъв начин съдебното заседание е съобразено с непривилегированото положение на представителите на уязвими групи (например преместване на залата, изнесено заседание и др.); дали и какви специфични техники и подходи се използват към представителите на уязвими групи (например жестомимичен превод, тълковник, преводач и др.).

6. Заклучение

6.1 Мерки прозрачност и отчетност

Районен съд

През целия период на провеждане на гражданското наблюдение по проекта, се констатира нарастващ интерес и кооперативност от страна на ръководството на съда към предлаганите мерки. Проектът стартира с известно неразбиране на нуждата от засилване на прозрачността и отчетността. Схващането, че професионалната работа на съдилищата и организираността на администрацията са единствените фактори влияещи върху усещането за справедливост на обществото, претърпя известна еволюция. Бяха констатирани редица външни на съдилищата фактори (политически, икономически, медийни), които оказват негативно влияние върху позитивния публичен образ на съда. От тук стартира и разбирането от страна на ръководството, че целенасочените и добре премерени усилия за управлявано „отваряне” на съда по посока отчетност, прозрачност и засилен диалог с обществото, биха допринесли за по-реално и балансирано възприятие на функцията и резултатите, постигнати от съдилищата. В този смисъл предложените 8 мерки бяха добра основа за започване на подобен процес. **В някои от мерките имаше по-голям напредък, особено тези свързани с е-правосъдие, докато за развитието на част от тях (работа със социални мрежи и активност в по-малките населени места) са нужни време и допълнителни ресурси.** Като цяло се констатира разбиране на нуждата от продължаващи усилия за по-ефективна работа с местни и регионални медии, както и по-устойчиво прилагане на ИТ технологиите в работата на администрацията на съда. Излизането на магистратите от „тясно” разбираната им професионална роля и изграждане на по-публичен и човешки образ на българския съдия пред общността, биха били добра основа за подобряване доверието и усещането за справедливост у гражданите към съдилищата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Окръжен съд

Ръководството на ОС Шумен, добре разбира нуждата от прилагане на мерки за по-ефективно представяне пред местната общност на резултатите и постиженията на служебния състав. Още в началото на проекта, свързан с провеждане на гражданско наблюдение, си пролича опита и разбирането на идеята за нуждата от усилия в тази посока. Стана ясно, че въпреки нагласата, че няма как да има единствено положителна оценка за работата на съда (предвид естеството на решенията, където винаги има недоволна страна), съдиите в голяма степен са склонни да полагат усилия за „отваряне” към общността и обществото. Силен знак в тази посока беше присъствието на голяма част от съдийския състав на почти всички срещи с експертите и гражданските наблюдатели, както и откровените дискусии, ориентирани към проблемите. Това, че ръководството, предварително (преди старта на проекта) е взело решение да натовари техен колега с функция за връзка с медиите и обществеността, говори за идентифициране на нуждата от по-голяма диалогичност и отчетност пред обществото. В процеса на прилагане и наблюдение на 8-те мерки, договорени за осъществяване по време на протичане на проекта, се видя висока мотивация и разбиране на нуждата от въвеждане на е-правосъдие и осъществяване на поредица от срещи с представители на различни териториални и професионални общности. В бъдеще е нужно засилване на взаимодействието (по конкретни случаи) с местни и регионални медии, както и обсъждане на възможността за по-активно управляване на образа на съда, през работа в социалните мрежи.

6.2 Мерки в областта антикорупция и независимост

Районен съд

Наблюдаваният период е сравнително кратък за категорични изводи. **Може обаче да се посочи, че се създава насока за удовлетворяване на препоръките в областта на антикорупция и независимост по отношение на РС Шумен.** Трябва да се посочи също, че разбирането за необходимостта да се прекрачи отвъд формалните изисквания на правните норми допринася за позитивно развитие в тази посока. Пример за това е поставянето на видно място на етичните кодекси – на магистрати и служители, което ги прави достъпни за широката общественост. Направена е и крачката да се посочат накратко последиците от подаване на сигнал. Това показва осъзнатата необходимост от диалогичност като част и от обществената ангажираност на съда. Създаването на увереност в независимостта на съда е намерила отражение във връзката към конкретната страница на ВСС, на която може да се проследи случайното разпределение на делата. **По отношение и на РС Шумен следва да се очаква създаването на публичен регистър на отводите както като продължение на политиката на**

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие”, финансиран по договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/D1.09.2017г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

публичност и прозрачност и в уверение на независимостта на тези институции, така и в изпълнение на изискването по Актуализираната стратегия за продължаване на съдебната реформа и Пътната карта за изпълнението - Стратегическа цел 1 „Гарантиране на независимостта на съда и другите органи на съдебната система срещу икономически и други зависимости”.

Окръжен съд

В ОС Шумен може да бъде открояна позитивна тенденция към изпълнение на набелязаните мерки. В тримесечния период на непосредствено гражданско наблюдение е отразено изпълнението на две от тях. Създаването на публичен регистър на декларациите на служителите в съда, които те подават по ЗПКОНПИ е една от тях. Тя се допълва и от списък на сайта на съда с данни за подадените декларации от магистратите. Това не е нормативно изискване. Постигането на повече публичност и отчетност в интерес на обществото е признак за проявена осъзната воля на ръководството на съда. Извършените обучения и поднесената за тях информация могат да бъдат разглеждани като функция от разбирането на ръководството на съда за значението им и за възприемането им от обществото като едно средство за гарантиране на устойчивост на независимостта на магистратите. Тази връзка ясно бе очертана в предходния етап от работата по проекта – установяването на обществените нагласи. **Това че резултатите са постигнати в периода на активно гражданско наблюдение показва за стимулиращия му ефект.**

Частта с неизпълнените мерки говори за необходимостта от освобождаване на допълнителен ресурс и предприемане на организационни мерки за тяхното изпълнение и запазване на постигнатия инерционен момент в тази посока.

6.3 Мерки за достъп до правосъдие на уязвими групи

Районен съд

Районен съд Шумен прилага в определена степен мерки, които улесняват достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани и показва желание те да бъдат разширявани. По време на гражданското наблюдение няколко пъти бяха дискутирани констатациите от гражданското наблюдение, експертния анализ и дадените препоръки. В работните срещи участваха екипа на проекта, експертите, гражданските наблюдатели, административния ръководител на РС и съдии, което показва ангажираност и добро партньорство от страна на съда.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

През вторите три месеца на наблюдението се констатира напредък, чрез въвеждането на мерки за по-добра информираност на гражданите с двигателни проблеми за техническите съоръжения, които могат да използват за достъп до сградата; търсене на технически възможности и ресурсно обезпечаване за адаптиране на сайта на съда за незрящи хора, като текстовата информация бъде синтезирана в говор. Повишената информираност е в изпълнение на дадената препоръка от експерта „социални дейности“ да се популяризират сред уязвими групи граждани и сред широката общественост добрите практики, които съществуват в подкрепа на лица в неравностойно положение. Добре би било РС да продължи да търси начини и канали, чрез които информацията да стигне до лицата в неравностойно положение.

Като цяло може да се обобщи, че **Районен съд - Шумен показва разбиране за важността на темата за достъп до правосъдие на уязвими групи граждани**. Добре би било това да се превърне в целенасочена политика с конкретно разписани цели, мерки, срокове и отговорности. В полза на РС би било започването на консултации със заинтересованите страни, както и разработването на механизми за събиране на обратна връзка и информация от целеви групи граждани, кои са работещите мерки и какво още може да се направи, за да се подобри достъпа до правосъдие на хора в неравностойно положение.

Окръжен съд

Окръжен съд Шумен прилага в определена степен мерки, които улесняват достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани и показва желание те да бъдат разширявани. По време на гражданското наблюдение няколко пъти бяха дискутирани констатациите от гражданското наблюдение, експертния анализ и дадените препоръки. В работните срещи участваха екипа на проекта, експертите, гражданските наблюдатели, административния ръководител на Окръжен съд и съдии, което показва ангажираност и добро партньорство от страна на съда.

През вторите три месеца на наблюдението се констатира напредък чрез: въвеждането на мерки за по-добра информираност на гражданите с двигателни проблеми за техническите съоръжения, които могат да използват за достъп до сградата; начало на сътрудничество с организации на хора с увреждания, социални услуги и НПО, които работят с уязвими групи, чрез които информацията за достъпа до правосъдие може да достигне до максимално широк кръг лица в неравностойно положение; планирано разработване на информационни материали, насочени към уязвими групи, относно възможността за ползване на правна помощ; търсене на технически възможности и ресурсно обезпечаване за адаптиране на сайта на съда за незрящи хора, като текстовата информация бъде синтезирана в говор. Добре би било Окръжен съд да продължи да

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В
СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

търси начини и канали, чрез които информацията да стигне до лицата в неравностойно положение, като например основната информация, която касае достъпа до правна помощ да бъде публикувана на сайта на съда.

Темата за достъпа до правосъдие на хората с увреждания е приоритетна за Окръжен съд Шумен. Наличието на специална процедура показва ангажираност на институцията към уязвимите групи. Документът е добре разписан и съдържа ключови области за осигуряването на достъп до правосъдие на лица с увреждания. В полза на неговото по-добро прилагане и отчитане на ефективността на мерките би било, ако съществува механизъм за събиране на обратна връзка от представители на хората в неравностойно положение.